

DET NORDISKE 1800-TALS NETVÆRK

Programtillæg med seminar-abstracts

Mandag den 4. december - oplæg i auditoriet

13.10-13.30: Ruth Hemstad:

«Skandinavia» og «skandinavisme» i begrephistorisk perspektiv (10 min)

Både den geografiske betegnelsen «Skandinavia» og begrepet «Skandinavisme» var omstridte og flertydige begreper med en interessant begrephistorisk udvikling i løbet av første halvdel av 1800-tallet. I dette opplegget vil begrepene, begrepsendringen og motbegrepene diskuteres som innfallsvinkel til nye perspektiver på det tidlige 1800-tallets Norden.

13.30-14.00: Anna Bohlin:

Folk och medborgarskap i 1840-talslitteratur (10 min)

1800-talets litteratur skapade folk. Olika förståelser av själva begreppet "folk" - från det bonapartistiska "kungen och folket" till den liberala medborgarnationen - genererade olika mekanismer för inkludering respektive exkludering. Ståndssamhället uppluckring krävde att de band som håller samman ett fungerande samhälle omformulerades. Liberala författare vid mitten av 1800-talet inkluderade ofta marginaliserade samhällsgrupper, som judar, romer och samer, i sina visioner om nationen, dock på vissa villkor. För en kristen liberal som Fredrika Bremer blev exempelvis ateisten ett problem som föranleder en utförlig argumentation. I detta paper kommer jag att undersöka nationens band ur ett transnationellt perspektiv i norsk, finsk och svensk skönlitteratur, och vill gärna ha synpunkter på begreppen "nationens band" och "moraliskt medborgarskap".

14.00-14.20: Annelis Kuhlmann:

Om betydningen af national identitet i dansk teaters historie med fokus på 1800-tallet. Fra tabt paradoks til udebleven avantgarde. (10 min)

Udeblivelsen af en tradition for paradoksal teatertænkning (med inspiration fra Denis Diderots borgerlige dramaer og skuespilteorier) i Danmark kom til at understøtte myten om en national hegemonisk enhedskultur på teaterområdet. I praksis blev myten om denne enhedskultur set som identitetsmarkør for danskhed og dansk teater, som i vid udstrækning har haft indflydelse på fiktive miljøskildringer, "Fædrelandet" og præstegårdskultur (Georg Brandes). Disse træk slog igennem med en overvejende knastfri folkekomedieforståelse helt frem til årene inden udbruddet af Anden Verdenskrig. Pointen er, at 1800-tallets form for national identitetsopfattelse på scenen, til trods for sit ubestridelige fiktionstræk, blev til en udbredt dansk kulturel selvforståelse i en teaterkontekst, som i maleriske fremstillinger skulle være til langt op i det 20. århundrede, og som ikke levnedde megen plads til et egentligt brud i form af en historisk avantgarde på teatret.

14.20-14.40: Kim Simonsen:

The American Discovery of the Norse. The Royal Society of Northern Antiquaries and the American Network. (10 min)

I will focus on the relation between philology and the cultivation of the nation, and how both persons and institutions used and created a massive cultural translation. In this case I focus on one edition published by the Royal Society of Nordic Antiquaries and Carl Christian Rafn's role in relation to the 1837 publication of Antiquities Americanae and how the editions affected a cultivation of the nation, or in this case of different nations on different continents? Furthermore, this paper will expand the analysis by examining the transnational development of nationalist thinking cultivated, not only through the circulation of texts, but also through a network of scholars and writers, who engaged in the recuperation of texts across borders and how they also work on the borders between proper scholarship and imagined geography, pseudoarcheological and pseudo runology. Also how cultural nationalists and writers in literally created a past - real or imagined - that justifies a national claim to a historical territory. In this case study will especially investigate the cultural transmissions and editions through scholarly networks, focusing on letters to understand how these networks transformed editions from a sphere of antiquarianism to the construction of a vernacular cultural heritage and how this was assimilated into translation practices from Iceland via Denmark to America.

14.40-14.45: Kort summeøvelse:

DET NORDISKE 1800-TALS NETVÆRK

Programtillæg med seminar-abstracts

Mandag den 4. december - oplæg i auditoriet

15.15-15.40: Marthe Hommerstad:

Politisk deltagelse og udviklingen av medborgerskap i Norge på begynnelsen av 1800-tallet. (15 min)

Etter Grunnloven av 1814 fikk norske gårdbrukere anledning til å delta i de politiske prosesser som valg og som representanter på Stortinget. Bøndernes deltagelse fordret imidlertid at en kompetanse om politisk medvirkning ble utviklet. Et spørsmål som reiser seg i hvilken grad vi finner en kontinuitet fra politiske handlingsmønstre under eneveldet, og i hvilken grad begivenhetene i 1814 utgjorde et brudd? Et annet spørsmål er hvilken betydning sivilsamfunnet hadde på utviklingen etter 1814, og hvilke politiske verktøy bønderne skaffet seg gjennom deltagelse i lokale arenaer for deltagelse? I mitt innlegg ønsker jeg å belyse dette, og vil forsøke å sette det i perspektiv av partidannelsen senere på 1800-tallet i Norge.

15.40-16.10: Merethe Roos:

P. A. Jensens Lesebok (1863) – geografisk plassering av religiøse identiteter. (20 min)

I 1863 utgis Peder Andreas Jensens lesebok i Norge. Leseboken kom som en direkte følge av allmueskoleloven tre år tidligere, og hadde blant annet til hensikt å sørge for bredere opplæring til skolens elever. Boken tok dermed inn et langt større utvalg av sekulære tekster enn det skolens opplæring tidligere hadde gjort. Av denne grunn vakte leseboken store reaksjoner rundt om i landet, ikke minst blant konservative kristne. I dette innlegget skal jeg se på noen av noen av de ulike reaksjonene som kom i kjølvannet av denne boken, og drøfte hvordan disse reaksjonene skaper ulike religiøse identiteter i datidens Norge. Jeg skal særlig se på hvor vidt det finnes noe geografisk mønster i disse reaksjonene. Materialet for mitt forelegg vil bestå av lærertidsskrifter utgitt i perioden umiddelbart etter utgivelsen av P. A. Jensen. Det hadde vært fint å se dette inn mot en overordnet diskusjon av sivilsamfunnet i Norden på 1800-tallet. Det utgis denne type lesebøker i alle de nordiske land i dette tidsrommet. Hvor vidt finnes denne type reaksjoner i Sverige og Danmark? Hvordan former sivilsamfunnet geografiske religiøse identiteter?

16.10-16.30: Lars Wängdahl:

Hemmets och hemkomstens retorik i det sena Svenska 1800- talets konstvärld (10 min)

I det Svenska (och Nordiska) sena 1800-talets konstvärld etablerades en hemkomstens retorik i förhållande till bilder av landskap och natur. Bildernas emotionella innehåll uppfattades som färgat av konstnärens respons på barndomens landskap. Samtidigt pågick också ett skapande av nya hemorter i form av konstnärshem och konstnärskolonier. Dessa tendenser förstods samtidigt som ett avbrutet kringflackande och förknippades med övergången från ungdom och lek till mognad och allvar. Ofta var den överordnade tolkningsramen för dessa hemkomster nationen.

16.30-17.00: Lars Båtefalk, Juvas Marianne Liljas og Urban Claesson:

Folkhögskolor i Danmark och Sverige – identiska tvillingar i skilda nationella uttolkningar? (20 min)

Berättelsen om det moderna och demokratiska Sverige brukar ofta ta sin utgångspunkt i folkrörelsernas genombrott under 1880-talet. Denna berättelse kan dock sägas utgöra ett slags "segrarnas historia". Tidigare mobiliseringar av liknande slag har hamnat i bakgrunden. Vi vill här lyfta fram ett delvis undanskymt försök till nationsbygge, sammanlänkat med folkhögskolans introduktion i Sverige. Folkhögskoletanken importerades till Sverige från Danmark under 1860- och 1870-talet som ett led i en svensk bonderörelses mobilisering. Ett västnordiskt mönster för samhällsutveckling sågs som ett fruktbart alternativ. Kan de första folkhögskolorna ses som uttryck för en vilja att mobilisera en folklig bondekultur som alternativ till en statlig elitkultur? Hur presenterades folkhögskolans idéer och pedagogik i det svenska fallet, och hur genomfördes dessa i denna, nya, undervisningsmiljö? I föreläsningen ser vi, om möjligt, ett komparativt upplägg gällande de i de Skandinaviska länderna samtidigt existerande folkhögskolorna under nämnda period, och eventuellt senare i tid.

17:00-17:05: Kort summeøvelse:

DET NORDISKE 1800-TALS NETVÆRK

Programtillæg med seminar-abstracts

Tirsdag den 5. december - Oplæg i auditoriet

9.00-9.30: Anne Scott Sørensen:

Bakkehuset: et ikon i dansk kulturarv og erindringskultur (20 min)

I oplægget præsenteres gennem teorier om kollektiv erindring og (national) erindringskultur (Halbwachs, Nora, Assmann'erne) en tese om Bakkehusets rolle og ikoniske status i forskellige perioder: fra den tidlige mindekultur over henholdsvis historicisme og borgerlig dannelseskultur og institutionalisering som kulturhistorisk museum og arkiv til aktuel transformation som begivenhedsorienteret 'forestillings'sted. Til de forskellige perioder knyttes forskellige kulturelle erindringsformer og formidlingstyper, og der inddrages materiale fra en pågående empirisk undersøgelse (spørgeskemaer, interview med brugere).

9.30-9.50: Gry Hedin:

Et ungt landskabs klinter – Geologi i dansk landskabsmaleri (10 min)

Mit oplæg diskuterer forholdet mellem landskabsmaleri og geologi med udgangspunkt i klinter. Det danske landskab blev i romantikkens danske geologi set som et ungt landskab og med forestillingen om, at danskeren var formet af landskabet fik dette indflydelse på forestillingen om danskhed. Oplægget diskuterer landskabsmaleriets fokus på klinter ud fra dette perspektiv og diskuterer den interaktion, der foregik mellem geologer og landskabsmalere.

9.50-10.15: Jørn Guldberg:

Den nationale kunstindustrielle stil (15 min)

Med de to store nordiske udstillinger i slutningen af 1800 tallet blev der sat fokus på et ny 'moderne' eller tidssvarende formudtryk i de såkaldt kunstindustrielle produkter. Både Den Nordiske Industri-, Landbrugs- og Kunstudstilling i København 1888 og Almänna Konst- och Industriutställningen i Stockholm 1897 gav anledning til en omfattende debat, hvortil en række centrale aktører bidrog: fra dansk side bl.a. Julius Lange, Camillus Nyrop, Alfred Raavad m. fl., fra norsk især Lorenz Diedrichson, mens de svenske debataktive omfattede Erik Folcker, Gustav Upmark og Carl G. Laurin. Debatterne handlede om tre temaer. For det første: udredning af kategorierne kunst, industri, kunsthåndværk, kunstindustri, slöjd, konstslöjd, hemslöjd etc. samt disse kategoriers interne hierarki. For det andet: kritik af den kvalitetsforringelse og stilforvirring, der blev anset som en konsekvens af industrialiseringen (mekanisering, maskinfremstilling, arbejdsdeling m.m.). For det tredje: grundlaget for en ny stil og argumenter for at benytte den ene eller anden inspirationskilde: klassiske former, oldnordisk formtraditioner (bronzealder, vikingetid), folkekunstens typer. Flere debattører argumenterede for forskellige hybrider, mens andre argumenterede for en moderne, fællesnordisk stil med udgangspunkt i oldnordisk ornamentik. Oplægget til netværksseminaret vil fokusere nogle karakteristiske positioner på det tredje problemfelt.

10.15-10.20: Kort summeevelse:

Noter:

DET NORDISKE 1800-TALS NETVÆRK

Programtillæg med seminar-abstracts

Tirsdag den 5. december - Oplæg i auditoriet

10.40-11.10: Paula Henrikson:

Reflexioner vid studiet av det tidiga 1800-talets litteratur (20 min)

Med utgångspunkt i ett pågående forskningsprojekt vill jag formulera några frågor kring periodindelningar, disciplinära avgränsningar och metodologiska utgångspunkter som har aktualiserats under mitt arbete. Projektet, med preliminär titel På sångens ruiner. Filhellenism och klassicism i svensk romantik, gäller den litterära romantikens relation till fenomen som samtidspolitik, nationsbildning, forskningsresor, bildningsresor och översättning. I hög grad gäller det alltså en typ av transnationella fenomen som ofta har underordnats förståelsen av romantiken som en nationellt förankrad, inomestetisk rörelse. Jag vill därför också diskutera vilka blinda fläckar och förskjutna perspektiv som den hittillsvarande epokförståelsen har medverkat till.

11.10-11.30: Cecilia Lecaros:

The agenda of translation: Swedish translations of Thomas Hood's "The Song of the Shirt" (10 min)

Many British texts on social reform issues were translated into Swedish in the nineteenth century. With a focus on two Swedish translations of Thomas Hood's popular poem "The Song of the Shirt" (1843), this paper discusses the role of translation in the transnational circulation of ideas. I will show how "The Song of the Shirt," which was originally published to raise awareness of the appalling working conditions of needlewomen in Britain, attracted attention by the early Swedish women's movement as well as by the Swedish labour movement.

11.30-11.50: Carina Rech:

Artists in the Making. Nordic Women Painters' Self-Fashioning in the late Nineteenth Century (10 min)

The presentation gives a concise introduction to my PhD project on Nordic women painters' self-fashioning in painting in the late 19th century, comprising the pictorial categories of the self-portrait, friendship image and studio interior. The purpose of my thesis is to discuss how artistic identity is formed and performed auto-reflexively in relation to the self, in collaboration and artistic exchange with a colleague, and in interaction with the interior of the studio as a constitutive space for artistic professionalism. Informed by feminist and performance theory and by conducting comparative case studies, the project investigates into the manifold ways by which women artists negotiated artistic identity in an age of migration and internationalism.

11.50-12.00: Kort summøvelse: